

ROBERTSFORS KOMMUN

SAMVERKAN FÖR BÄSTA SKOLA

Delrapport

Hilda Vidmark

2017-11-01

Innehåll

Bakgrund	2
Insatser under lå 2016/2017	2
Insatser för att motverka bristande likvärdighet gällande bedömning och betygssättning	2
Insatser för att öka andelen elever med A-E i samtliga ämnen och andelen behöriga till gymnasieskolans nationella program.....	6
Insatser läsåret 2017/2018	8
Insatser inom området låga studieresultat för elever i sociala och/eller emotionella svårigheter.....	9
Insatser inom området låg måluppfyllelse för gruppen pojkar	10
Insatser inom området brister i ledning och styrning.....	10
Avslutning.....	11

Bakgrund

Regeringen gav under 2015 ett uppdrag till Skolverket som handlade om att Skolverket aktivt skulle stödja skolhuvudmän med stora utmaningar. Uppdraget gavs namnet *Samverkan för bästa skola* och tanken bakom var att skolor och huvudman genom samarbete med Skolverket och lärosäten skulle få stöd att utveckla skolornas arbete i syfte att fler elever ska nå målen. Skolinspektionens arbete med att granska och kontrollera skolhuvudmän och skolor skulle kompletteras med aktivt stöd.

Under 2016 tog Skolverket kontakt med Robertsfors kommun för att erbjuda ett samarbete inom ramen för *Samverkan för bästa skola* utifrån att Robertsfors kommun och Tundalsskolan haft vikande resultat under en tioårsperiod. I Robertsfors kommun var det Tundalsskolan åk 4-6 och 7-9 som var utvalda av Skolverket. Robertsfors kommun valde att tacka ja till första delen av *Samverkan för bästa skola*, vilket innebar att en nulägesanalys gjordes i syfte att hitta bakomliggande orsaker till de låga resultaten.

I nulägesanalysen var det viktigt att alla nivåer inom skolorganisationen engagerades. En grupp bildades med barn- och utbildningsutskottets ordförande och vice ordförande, barn- och utbildningschef, rektorerna för grundskolan och förstelärarna på Tundalsskolan. All personal på Tundalsskolan fick svara på en enkät med frågor om orsaken till de senaste årens låga resultat. Processtödjare från Skolverket besökte Tundalsskolan och samtalande med elever och lärare. Orsaker till de låga resultaten diskuterades på arbetsplatsträffar och i arbetslagen. Skolinspektionens granskning, elevernas resultat och elevernas svar på trivselenkäten vägdes också in i nulägesanalysen. I juni 2016 resulterade nulägesanalysen i en åtgärdsplan där insatser för höjda resultat identifierades och Robertsfors kommun beslöt sig för att sluta en andra överenskommelse med Skolverket som innebär ett samarbete under tre års tid.

För Skolverkets del var det Tundalsskolan som var utsedd till att erbjudas stöd inom *Samverkan för bästa skola*, men för att säkra likvärdighet och en röd tråd i samtliga kommuners skolenheter valde Robertsfors kommun att även göra de andra skolorna i kommunen delaktiga i arbetet med *Samverkan för bästa skola*.

Insatser under lå 2016/2017

Nulägesanalysen resulterade i att tre bristområden identifierades:

- 1) Bristande likvärdighet gällande bedömning och betygssättning
- 2) Låg andel elever med A-E i samtliga ämnen och låg andel elever med behörighet till gymnasieskolans nationella program.
- 3) Låga kunskapsresultat för pojkar

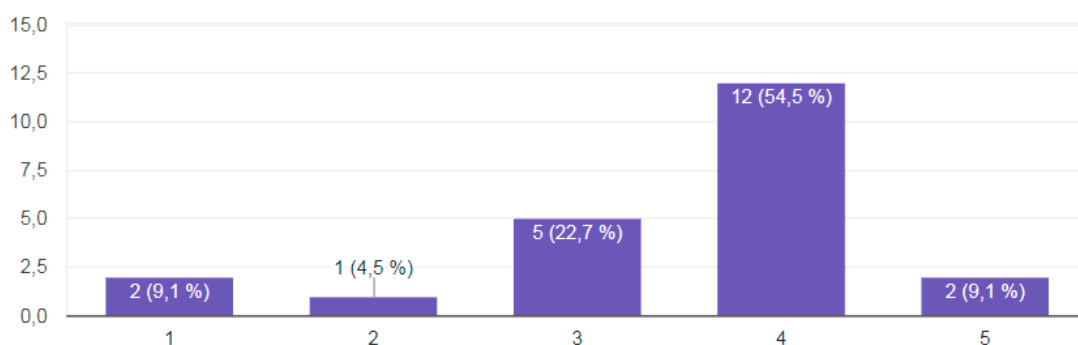
Insatser för att motverka bristande likvärdighet gällande bedömning och betygssättning

Inom området bristande likvärdighet gällande bedömning och betygssättning genomfördes för årskurs 7-9 en webbutbildning med träffar för kollegiala diskussioner om bedömning och betygssättning och för årskurserna 4-6 en utbildning inom bedömning och betygssättning i varje arbetslag. Förstelärarna var samtalsledare i de olika grupperna. En av förstelärarna hade nedsättning i tjänst för att arbeta med utbildningen och en extern processtödjare från Umeå Universitet gav stöd i genomförandet av utbildningen.

I juni genomförde alla lärare som deltagit i bedömningsutbildningen en enkät. Lärarna fick ta ställning till ett antal påståenden där 1 var instämmer inte alls och 5 var instämmer helt och hållet. 64 % av lärarna tyckte att samarbetet mellan lärare ökat. I de samtal som fördes i arbetslag och på arbetsplatsträffar framkom att samarbetet *mellan* huvudmannens skolor minskat utifrån att tiden gått till betyg- och bedömningsutbildning som genomfördes på den egna enheten och att detta är bakgrunden till att det var en mer än en tredjedel som inte instämde i att samarbetet ökat.

Samarbetet mellan oss lärare kring bedömning och betygssättning har ökat 📄

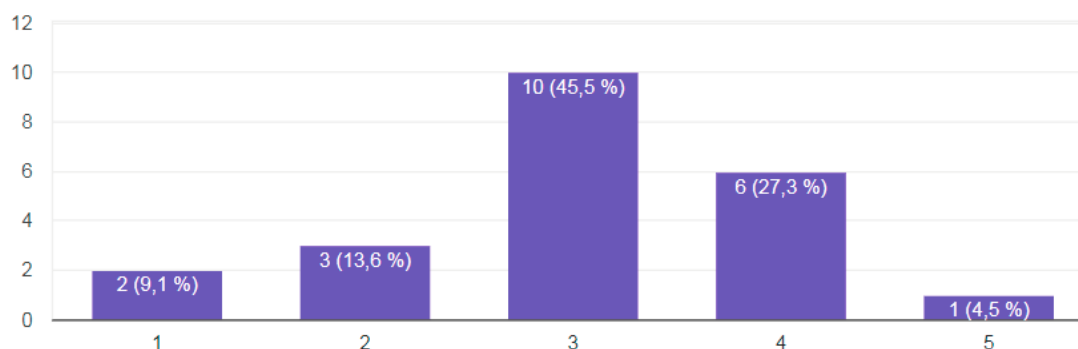
22 svar

H

Samarbetet mellan oss lärare har ökat när det gäller att utforma formativa bedömningssituationer

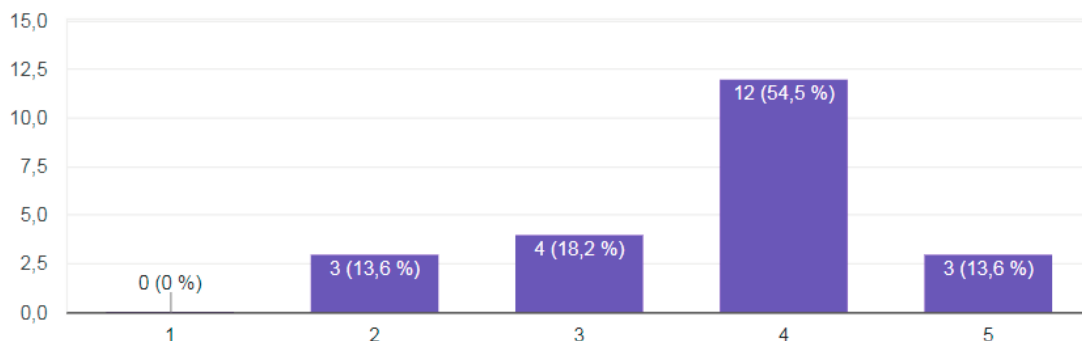
22 svar

Även på denna fråga kan vi konstatera att inte alla lärare upplever att samarbete kring det formativa arbetet ökar utan att de flesta inte tycker att skillnaden är så stor. Detta kan förklaras av att lärarna i åk 7-9 inte hunnit med den sista modulen, som har just fokus på att planera bedömningsarbetet i samråd med kollegor, i sin utbildning när utvärderingen gjordes.

Jag har utvecklat min förmåga att använda bedömning som ett verktyg för ökat lärande hos elevera

22 svar

68 % av lärarna svarade att deras egen förmåga inom bedömningsarbetet har utvecklats.

Processtödjaren hade regelbundna träffar med huvudman och rektorer för att utvärdera insatsen och anpassade upplägget efter det. I juni genomfördes ett utvärderingsmöte med både handledare och skolledning och barn- och utbildningschef. I utvärdering med handledare framkom att de tyckte att deras förmåga att leda lärares lärande inom området utvecklats i ganska stor utsträckning, men att upplägget med träffar med processtödjare på eftermiddagstid efter lektionernas slut varit krävande.

Eleverna har varit delaktiga på gruppnivå genom klassråd och elevråd. På individnivå lyfts frågan om bedömning och betygssättning på varje elevs utvecklingssamtal.

Bedömning och betygssättningen följs upp terminsvis via det systematiska kvalitetsarbetet där en sammanställning görs i december/januari och en i juni/augusti. Under v. 44 görs en kvalitativt inriktad uppföljning av bedömningsprocesserna som en del av mitterminsuppföljningen som ingår i det systematiska kvalitetsarbetet.

Två betygssättningar har skett sedan utbildningen inleddes, vilket gör eventuella slutsatser avseende betygssättning svåra att dra. I samtal med lärarna framgår dock att ett mer medvetet förhållningssätt kring bedömningsunderlag har utvecklats.

Jämfört med hur betygssättningen förhåller sig till resultat på nationella prov finns fortfarande en tydlig avvikelse kvar i ämnet engelska för åk 9 där 58,2 % av eleverna fick ett lägre betyg i ämnet jämfört med resultat på nationella provet. I riket var motsvarande siffra 15,2 % lå 2015/2016 (nationell statistik för 2016/2017 finns inte ännu publicerad). I ämnena matematik och svenska för åk 9 var det högre andel som fick lägre respektive högre betyg jämför med riket, och lägre andel som fick samma betyg som provresultatet.

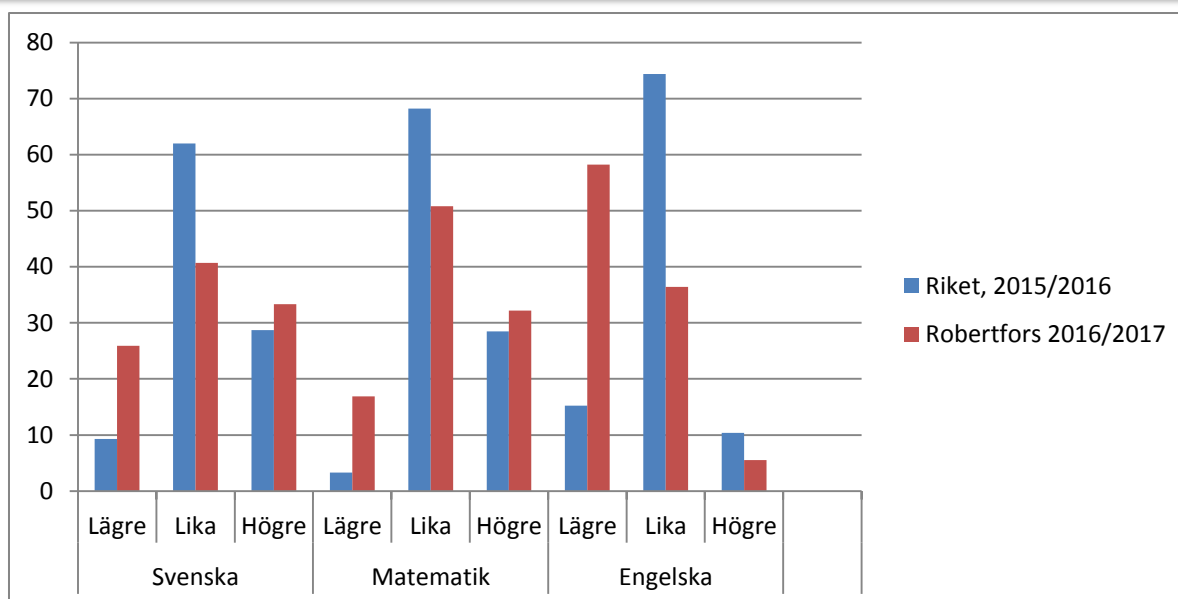

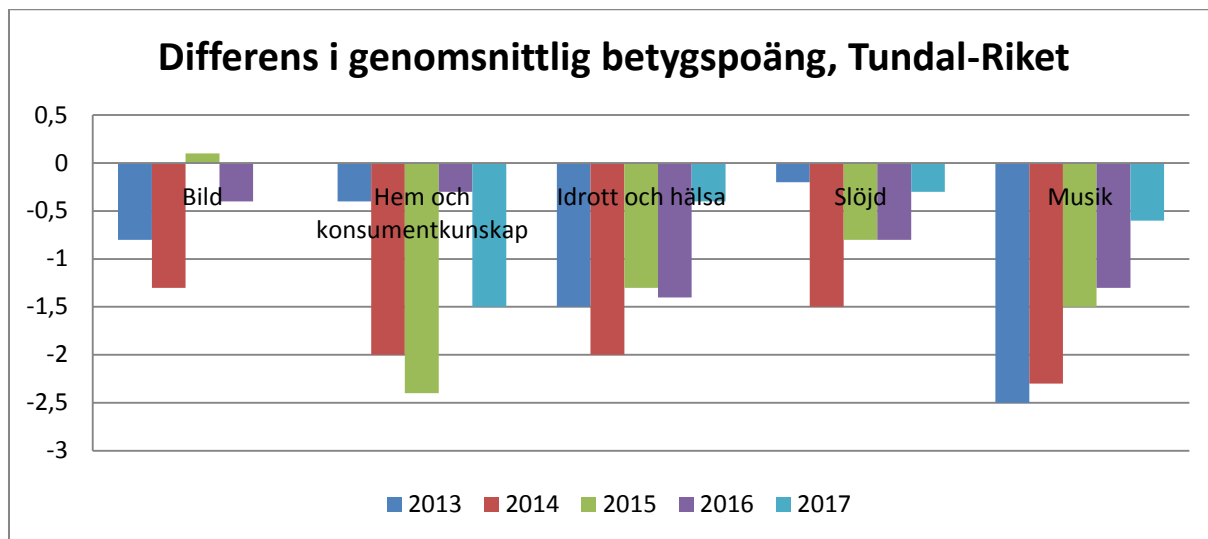
Diagram 1: Andel elever med lägre, lika eller högre slutbetyg jämfört med betyg på nationella provet.

För årskurs 6 på Tundalsskolan finns fortfarande avvikelse jämfört med riket gällande elever som får högre, lika eller lägre betyg i ämnet jämfört med betyget på nationella proven. Avvikelsen har dock minskat jämfört med tidigare år. Mellan kommunens skolenheter finns en avvikelse där Bygdeå skola har en högre andel elever som får högre betyg i förhållande till provresultat och en lägre andel som fått lägre betyg i förhållande till provresultat. Samstämmigheten tycks inte ha ökat mellan skolenheterna utifrån förhållandet mellan ämnesbetyg och betyg på nationella proven.

Tabell 1: Andel elever (%) med lägre, lika eller högre betyg jämfört med betyg på nationella prov

	Bygdeå			Nyby			Tundal			Riket vt 16		
	Lägre	Lika	Högre	Lägre	Lika	Högre	Lägre	Lika	Högre	Lägre	Lika	Högre
Engelska	11,1	83,3	5,6	40	60	0	28	72	0	20,5	73,5	6
Matematik	0	23,5	76,5	0	80	20	0	96,6	3,4	7,4	72	19,9
Svenska	11,1	50	38,9	23,1	53,8	23,1	13,6	63,6	22,8	9,7	67,5	22,8

Vad det gäller betygen i de praktiskt-estetiska ämnena har avvikelsen gentemot riket minskat i alla ämnen utan hem- och konsumentkunskap.

Andelen elever med betygen A-E på skolenheterna med åk 6 skiljer sig: Tundalsskolan har fortfarande lägre andel med A-E i samtliga ämnen och ett lägre genomsnittligt betygspoäng, men

Vad det gäller elevernas uppfattning kan vi utifrån trivselenkäten inte dra några slutsatser om effekterna av bedömningsutbildningen. 93 % av eleverna i åk 4-6 tycker att de får veta hur det går för dem i skolarbetet jämfört med 95 % 2016. Påståendet *Jag vet vad jag ska kunna för att nå kunskapskraven i de olika ämnena* har för tredje året i rad 85 % av eleverna tyckt stämmer ganska bra eller stämmer helt och hållet. I åk 7-9 är det 81 % som tyckt att det stämmer bra eller ganska bra att de får veta hur det går för dem i skolan och 79 % som tyckt att de vet vad de ska kunna för att nå kunskapskraven i de olika ämnena. Motsvarande andel 2016 var 86 % och 82 % och här kan vi alltså konstatera en försämring med föregående år.

Mot bakgrund av att vi inte tydligt kan se effekter har huvudmannen och skolenheterna valt att hålla kvar vid förbättringsarbetet gällande betyg och bedömning. Den 22 september träffades alla lärare i åk 4-6 för kollegiala samtal om bedömningsfrågor som knöt an till den utbildning som bedrivits under läsåret 2016/2017. I mitterminsuppföljningen i slutet av oktober som är en del av det ordinarie systematiska kvalitetsarbetet utvärderas bedömningsarbetet gemensamt i arbetslagen.

Insatser för att öka andelen elever med A-E i samtliga ämnen och andelen behöriga till gymnasieskolans nationella program

I åtgärdsplanen gällande låg andel elever med A-Ei samtliga ämnen och låg andel behöriga till gymnasieskolans nationella program planerades för tre insatser under läsåret 2016/2017:

- 1) Fokus på inledning och avslutning av lektioner på rektors besök 2016/2017. Förväntad effekt ökad struktur i undervisningen.

- 2) Utbildning bedömning och betygssättning 2016/2017(se ovan) innehåller formativ bedömning, och ökade inslag av formativa arbetsätt i undervisningen förväntas leda till bättre studieresultat.
- 3) Elevhälsans organisation, ansvarsfördelning och arbetsätt 2016/2017
- 4) Work shop skolans styrkedja 2016/2017

Elevhälsans organisation och arbetsätt

För att ge stöd till Robertsfors kommun i arbetet med att utveckla elevhälsans organisation, ansvarsfördelning och arbetsätt kopplades processtöd från Umeå Universitet in. Detta samarbete avbröts i januari på grund av en gemensam bedömning från Skolverket och Robertsfors kommun att processtödet inte levde upp till förväntad kvalitet. Processtöd från Specialpedagogiska skolmyndigheten kopplades in i stället och finns fortfarande kvar som ett stöd i arbetet med att utveckla kvalitén i elevhälsan i Robertsfors.

Under hösten 2016 ordnades en konferens för elevhälsans personal med fokus på elevhälsans uppdrag. Under våren 2017 träffade processtödjarna från SPSM elevhälsan i professionsgrupper och i maj ordnades en tvådagarskonferens med inriktning mot elevhälsans organisation och arbetsätt. Ena dagen deltog skolpsykologerna och ena dagen deltog rektor och specialpedagog från Bergsjöskolan som arbetat fram en konkret modell för elevhälsoarbetet som resulterat i att insatserna från elevhälsan blivit mer främjande och förebyggande, och att behovet av akuta insatser har minskat.

Konkreta förändringar har vidtagits i elevhälsoteamens arbete gällande samarbetet med lärarna, möteseffektivitet, kontinuitet och uppföljning. Andelen elever med A-E har i både åk 6 och åk 9 våren 2017 minskat jämfört med våren 2016 och även andelen behöriga till gymnasiets nationella program har minskat. Vi gör ändå bedömningen att både de insatser som gjorts och de insatser som nu pågår för att förbättra elevhälsans organisation och arbetsätt på längre sikt kommer att leda till en högre andel elever med A-E och en högre andel behöriga till gymnasieskolan.

Work shop skolans styrkedja

Rotation och vakanser på ledningspositioner inom skolan bedömdes i nulägesanalysen ha bidragit både till problemområdet gällande likvärdighet i bedömning och betygssättning och till problemområdet låg andel elever med A-E och låg andel behöriga till gymnasieskolans nationella program. För att motverka rotation och vakanser på ledningspositioner hade ledningsorganisationen redan innan *Samverkan för bästa skola* inleddes utökats med 40 procents tjänst. Ökad samsyn om skolans ledning och styrning mellan olika nivåer i styrkedjan bedömdes dock vara nödvändigt för att ytterligare stärka kontinuiteten i ledningsorganisationen. En gemensam utbildning för politiker och skolans ledning förväntades dessutom ge bättre förutsättningar för en ledning och styrning som tar ett tydligt ansvar för elevernas resultat.

I mars och april genomfördes work-shops med ledamöter från kommunstyrelsen, barn- och utbildningschef samt rektorer med fokus på ledning och styrning av skolan. Externt processtöd från Umeå Universitet (Olof Johansson och Anderz Andersson) ledde utbildningarna.

Utbildningen utvärderades via en enkät. Deltagarnas uppfattning var att huvudmannens roll i styrkedjan tydliggjordes och att deras förståelse för skolans nationella styrning via skollag och andra styrdokument ökade.

Problemområdet med låg andel behörighet till gymnasieskolan och låg andel elever med A-E i samtliga ämnen kvarstår, och därför fortsätter insatser i syfte att höja studieresultaten.

Insatser läsåret 2017/2018

Parallellt med insatserna under läsåret 2016/2017 gjordes en förnyad nulägesanalys i syfte att identifiera bristområden. Ledningsgruppen analyserade elevernas resultat på individnivå. Samtidigt så pågick en diskussion ute i arbetslagen vad vi skulle be Skolverket stötta oss med. Via padlets till samtliga skolenheter ställdes frågan *Vad behöver vi bli bättre på för att för att eleverna ska få bättre resultat i skolan?* Resultatet av analysarbetet sammanfattas i bilden nedan:

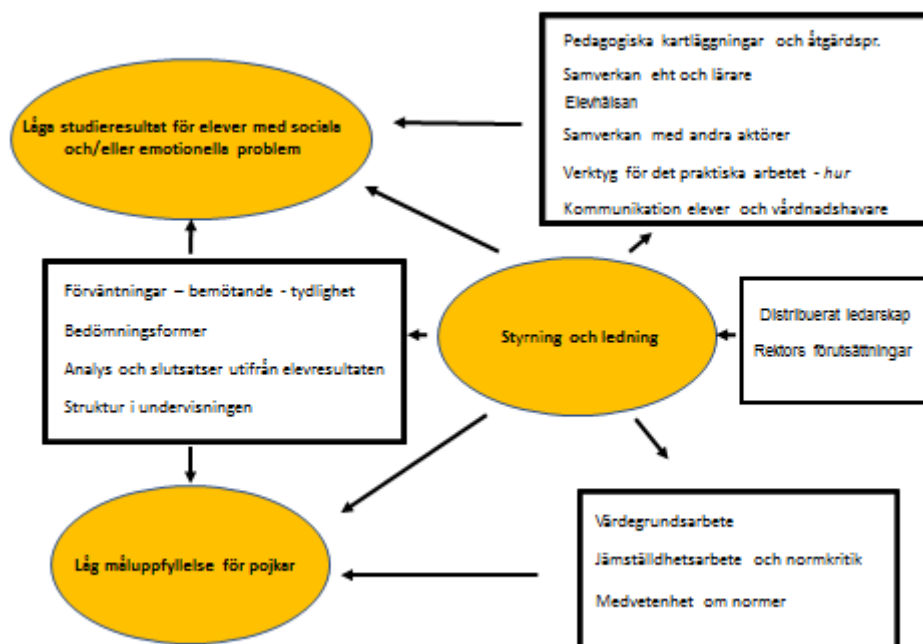

Bild 1:
Nulägesanalys vt 2017

Bilden ovan illustrerar två identifierade problemområden:

- 1) Låga studieresultat för elever i sociala och/eller emotionella svårigheter och
- 2) Låg måluppfyllelse för gruppen pojkar

Tundalsskolan har under flera år brottas med låg måluppfyllelse avseende andel elever med A-E i samtliga ämnen. Skillnaden i meritvärde mellan pojkar och flickor har varit betydande, där flickor haft signifikant högre meritvärde. Pojkar är också i större utsträckning inblandade

i kränkingsärenden och konflikter, vilket leder till bedömningen att de även i lägre utsträckning når skolans mål avseende normer och värden. En undersökning av de elever som inte når A-E i samtliga ämnen visar att merparten är i någon typ av emotionell eller social svårighet. För vissa handlar det om en hemmiljö som präglas av brist på stöd och struktur, för andra elever handlar det om ångestproblematik, trotsyndrom eller neuropsykiatriska funktionshinder av typen ADD, ADHD eller Aspergers syndrom (numer högfungerande autism). Vissa av eleverna har både en emotionell problematik och lever i socialt utsatta familjer.

Elever som har inlärningssvårigheter som är enbart kognitiva, exempelvis läs- och skrivsvårigheter och språkstörningar, når i stor utsträckning godtagbar kunskapsnivå. Elever utan vare sig inlärningssvårigheter eller sociala/emotionella svårigheter lyckas väl och når mycket god kunskapsnivå.

I rektanglarna i bilden ovan anges områden där brister kan antas bidra till att skolan inte lyckas stödja dessa två elevgrupper bättre i deras lärande. Styrning och ledning antas vara en bakomliggande orsak som påverkar alla andra områden. Bidragande orsaker till att styrning och ledning inte fungerar fullt ut kan vara bristen på distribuerat ledarskap där organisationen är platt till sin karaktär och förutsättningar för rektor att delegera pedagogiskt ledarskap är begränsade.

För läsåret 2017/2018 planerades insatser i syfte att nå förbättringar inom tre områden:

1. Låga studieresultat för elever i sociala och/eller emotionella svårigheter
2. Låg måluppfyllelse för gruppen pojkar
3. Brister inom ledning och styrning

Insatser inom området låga studieresultat för elever i sociala och/eller emotionella svårigheter

1. Utbildning med metodfokus genomförs för all personal

Mot bakgrund av att Tundalsskolans högstadium hösten 2017 tog emot flera elever med neuropsykiatriska diagnoser valde vi att börja med Specialpedagogiska skolmyndighetens studiepaket om neuropsykiatriska funktionshinder. Lärarna träffar i grupper sammansatta av lärare i samma årskurser men på olika skolor i kommunen. Träffarna leds av förstelärarna. Kommande läsår finns ett flertal utbildningar i Skolverkets lärportal som svarar mot behovet av kompetensutveckling inom specialpedagogik, tillgängliga lärmiljöer, relationsarbete och normkritiskt arbete.

2. Utbildning för elevhälsoteam

I syfte att stärka elevhälsans tvärprofessionella samarbete och samspelet mellan elevhälsan och lärare och elevassistenter i det främjande och förebyggande arbetet samt stärka förmågan att samarbeta med externa aktörer deltar Tundalsskolans elevhälsoteam i Specialpedagogiska skolmyndighetens webbutbildning *Att höja skolans elevhälsokompetens*.

3.Handledning till elevhälsoteam utifrån lokala förutsättningar

Den handledning som under våren 2017 genomförts av rådgivare från SPSM fortsätter i syfte att stärka effekten av webbutbildningen genom handledning utifrån lokala förutsättningar.

4. Förbättrad organisation av det **systematiska kvalitetsarbetet** i syfte att utveckla förmågan att utifrån elevernas resultat identifiera samt genomföra förbättringsåtgärder och sedan följa upp dessa. Insatsen riktar sig även mot problemområdena låg måluppfyllelse för pojkar och brister i ledning och styrning.

Kommande insatser som planeras höstterminen 2018 är utbildning för elevhälsoteamen och lärare i nyckelroller kring särskilt stöd och extra anpassningar en utbildning om arbetet med pedagogiska kartläggningar och åtgärdsprogram.

Insatser inom området låg måluppfyllelse för gruppen pojkar

Två av utbildningsinsatserna ovan - utbildning med metodfokus för lärarna och förbättrad organisation av det systematiska kvalitetsarbetet förväntas – förväntas även ha positiva effekter på pojkars måluppfyllelse.

Insatser inom området brister i ledning och styrning

Rotation och vakanser inom ledningsorganisationen har under den senaste tioårsperioden orsakat en del svårigheter med att få till en fungerande ledning och styrning inom grundskolorna i Robertsfors kommun. Sedan 2016 har ledningsorganisationen utökats och bedömningen är att ledningsorganisationen för Tundalsskolan nu är stabil. De brister som fortfarande finns inom styrning och ledning handlar nu om en brist på distribuerat ledarskap där organisationen är platt till sin karaktär och förutsättningar för rektor att delegera pedagogiskt ledarskap är begränsade. Ett ökat inslag av distribuerat ledarskap är önskvärt utifrån att detta förväntas bidra till att utveckla en kultur som präglas av tillit och en vilja att tillsammans anta de utmaningar som organisationen ständigt står inför.

Mot bakgrund av detta planerades följande insatser för att stärka ledningen och styrningen av utbildningen vid Tundalsskolan:

1. Seminarier om skolan som organisation, skolans uppdrag och olika ansvarsroller inom skolan i syfte att öka samsynen mellan olika professioner i skolan, förbättra styrkedjan, öka förståelsen för och motivationen till systematiskt kvalitetsarbete och kollegialt utvecklingsarbete. Seminarierna genomförs av Mittuniversitetet och riktar sig till all personal.
- 2.Handledning för rektorer i syfte att stärka rektorernas förmåga att i allmänhet leda skolan som organisation och i synnerhet leda pågående utvecklingsarbete genomförs handledning med rektorerna. Handledningens fokus kommer att vara arbetet med skolans kultur och också beröra frågor som kommunikation och samspel med medarbetare, elever och vårdnadshavare.
3. Utbildning/handledning för förstelärarna i syfte att a) stärka förutsättningarna för distribuerat ledarskap i skolan b) stärka förstelärarnas kompetens att utöva ett pedagogiskt ledarskap och c) stärka förstelärarnas förmåga att leda arbetet med kollegialt lärande och systematiskt kvalitetsarbete

Insatsen *förbättrad organisation av det systematiska kvalitetsarbetet* som beskrivs under insatser inom området låga studieresultat för elever i sociala och/eller emotionella svårigheter förväntas även den stärka styrning och ledning genom att det systematiska kvalitetsarbetet utvecklas.

Avslutning

Halvvägs in i hösterminen 2017 är de flesta insatser som planerats för läsåret 2017/2018 igång. Såväl utbildningen inom neuropsykiatriska funktionshinder som utbildningen för elevhälsoteam har kommit en bit på väg och upplevs meningsfulla. Förstelärarna har under höstterminen fått grupphandledning av rådgivare från Specialpedagogiska skolmyndigheten – något som hittills varit uppskattat. Mittuniversitetet har genomfört två seminarier av tre. Det första seminariet fick i huvudsak positiva reaktioner medan reaktionerna efter det andra seminariet varit mer blandade. Skolledningens uppfattning är att seminariet inte utgick från de åtgärdsplaner som ligger till grund för insatser i *Samverkan för bästa skola* utan snarare från det forskningsområde som seminarieledarna ägnat sig åt. Åtskilliga i personalen har dock uttryckt intresse för den metod för kulturanalys som presenterades under seminariet.

Omorganisationen av det systematiska kvalitetsarbetet påbörjades redan i samband med utvärderingarna i juni och fortsatte under uppstarten i augusti och mitterninsuppföljningen i slutet av oktober. Arbetet med att identifiera, genomföra och utvärdera förbättringsåtgärder i undervisningen har utvecklats mycket, men fortfarande finns en upplevelse hos vissa att det systematiska kvalitetsarbetet är krångligt och kräver onödigt mycket dokumentation. Här kommer skolledningen att arbeta tillsammans med förstelärarna för att hitta lösningar.

Rektorshandledningen kommer att starta under vårterminen 2018. Mot bakgrund av rektorernas höga arbetsbelastning på grund av rektorsprogrammet och att barn- och utbildningssektorns ledningsgrupp under hösten deltagit i grupphandling kring rehabprocessen gjordes bedömningen att handledningen kommer att ge bättre effekt under 2018.

En lärdom som skolledningen dragit är att delaktighetsprocessen kräver gemensamma samtal i större utsträckning än vad som förekommit. Information har gått ut muntligt via möten i olika forum och uppstartsdag vid terminens början. Skriftligt har information gått ut via veckobrev och genom att dokument skickats ut inför möten, men ändå har vi noterat att inte alla medarbetare förstått bakgrunden till de insatser som valts i *Samverkan för bästa skola*. Mot bakgrund av detta stärker vi delaktighetsarbetet genom att återkoppla till de analyser som ligger till grund för insatserna på arbetsplatsträffar kontinuerligt under läsåret.

